

משרד החינוך

מערכת שידורים לאומית

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית

זיהוי שורשים במערכת הפועל: גזרות במבט רוחבי

תומר בוזמן

מערכת הצורות העברית מאופיינת בשורשים המשולבים בתבניות (פעלים ומשקלים) היוצרים את המילים.

שורש פ-א-ר

משקל תַקְטוּלָה

תַפְאֵרָה

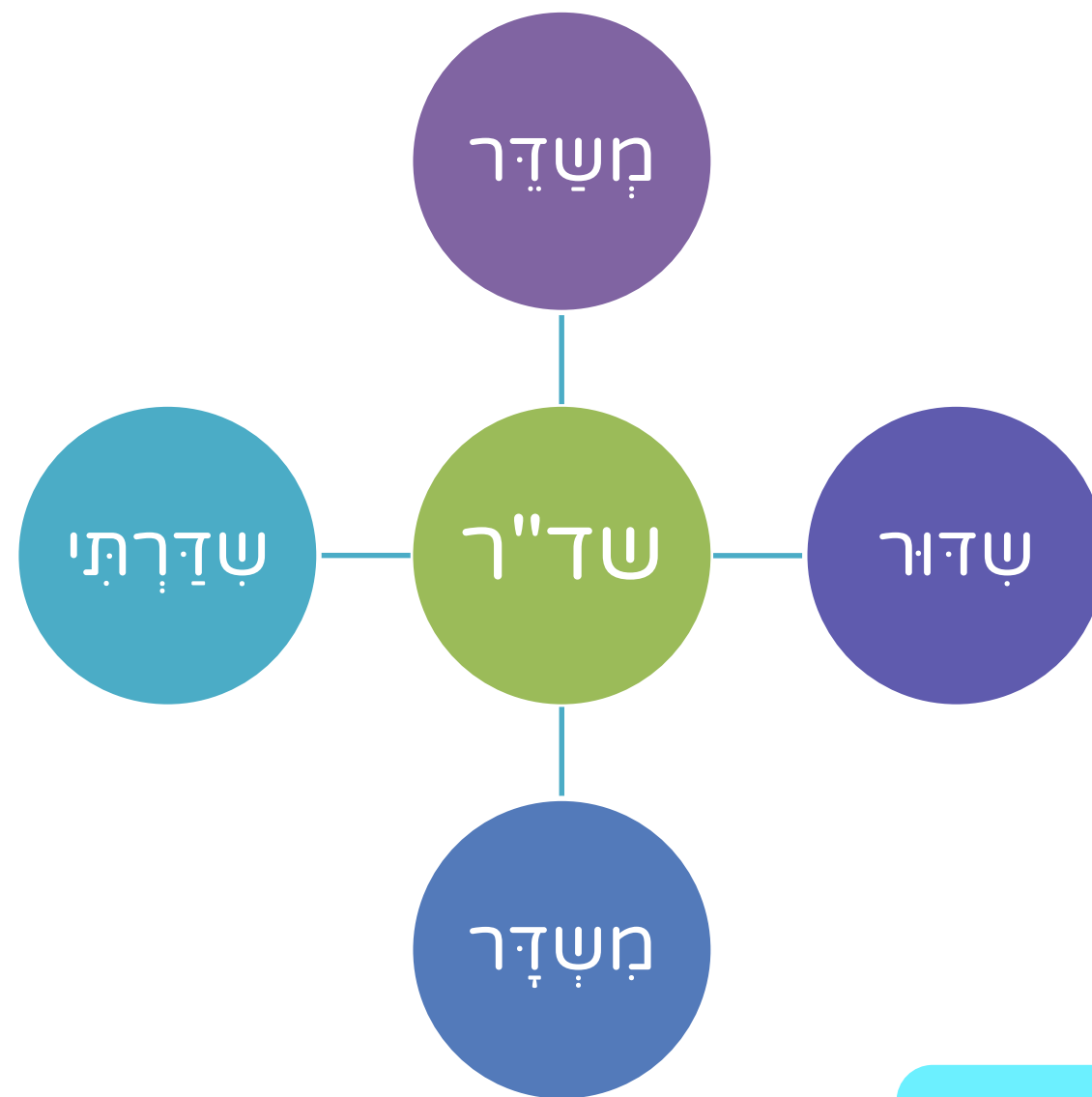
שורש ח-ת-ן

משקל הַתְפִיעַל

הַתְחַתֵן

השורש הוא יחידה בת שלושה או ארבעה
עיצורים, הנתונים בסדר קבוע ואשר מעניקים
משמעות בסיסית לכל המילים באותו השורש

ש-ר-ש
שר"ש

חלון מורה
אין למקם מידע

נו... ולמה זה חשוב?

סימנים

נגיף

החלל שדרכו ניתן

לראות

סמ"ן

נג"ף

חל"ל

רא"י

תסמינים

מגפה

חלון

ראוה

שורש הוא יחידה בת שלושה-ארבעה עיצורים בסדר קבוע.

הגזרה היא קבוצת שורשים בעלי מאפיינים לשוניים או תהליכים דקדוקיים משותפים.

גזרת השלמים – כל עיצורי השורש קיימים במילה, נהגים ונשמעים

לה"פ

ל"י (נל"י(ה))
ל"א (נל"א)

עה"פ

ע"י/ו (נע"י/ו)

פה"פ

פ"נ (חפ"ן)
פ"י/ו (נפ"י/ו)
פה"פ א (נפ"א)

לה"פ

ל"י (נל"י(ה))
ל"א (נל"א)

עה"פ

ע"י/ו (נע"י/ו)

פה"פ

פ"נ (חפ"ן)
פ"י/ו (נפ"י/ו)
פה"פ א (נפ"א)

אל"ף נחה

פה"פ א (נפ"א)
ל"א (נל"א)

יו"ד וי"ו
נחות

פ"י/ו (נפ"י/ו)
ע"י/ו (נע"י/ו)
ל"י (נל"י(ה))

נו"ן ויו"ד
חסרות

פ"נ (חפ"ן)
פ"י(צ) (חפ"י(צ))

לה"פ

ל"י (נל"י(ה))
ל"א (נל"א)

עה"פ

ע"י/ו (נע"י/ו)

פה"פ

פ"נ (חפ"ן)
פ"י/ו (נפ"י/ו)
פה"פ א (נפ"א)

היאלמות

פה"פ א (נפ"א)
ל"א (נל"א)

פ"י/ו (נפ"י/ו)
ע"י/ו (נע"י/ו)
ל"י (נל"י(ה))

הידמות
והתלכדות

פ"נ (חפ"ן)
פ"י(צ) (חפ"י(צ))

בעבר - מוספיות הבניין: נִפְעַל, הִפְעִיל, הִפְעַל, הִתְפַּעַל
בהווה - מוספיות הבניין והזמן: נִפְעַל, מִפְעִיל, מִפְעַל, מִתְפַּעַל
בעתיד - מוספיות הגוף והזמן אית"ן אֶפְעִיל, יִפְעַל, תִּתְפַּעַל

חָשַׁב נִלְחַם כּוֹעֵס הִמְרִאתִי מִחְמָאָה

אֶחְשַׁב תִּלְחָמִי יִכְעֶסוּ מִמְרִיאָה מִחְמָאוֹת

המוספיות מתחלפות בנטייה

אותיות השורש נשמרות

✓ השורש

✓ המוספיות

הדגש החזק ם

הדגש החזק יופיע תמיד אחרי תנועה

חזק תבניתי חזק משלים

הדגש החזק המשלים
יצוין במקום אחת
מאותיות השורש
נ' או י'

הדגש החזק התבניתי
יצוין בעה"פ כשכל
אותיות השורש
מופיעות במילה

חלוץ מורה
אין למקם מידע

✓ השורש

✓ המוספיות

הדגש החזק ם

הדגש החזק יופיע תמיד אחרי תנועה

חזק תבניתי חזק משלים

יִפְלוּ (נפ"ל)
מִגְבַּת (נג"ב)
מִסִּיעִים (נס"ע)
הִזְעֵנוּ (יז"ע)
מִצְקַת (יצ"ק)

יִנְגְּנוּ
מְטַפְּלִים
הִצְטַלַּמְתִּי
סִכְנָה
זְכָרוֹן

חלון מורה
אין למקם מידע

יְפֹלוּ (נפ"ל)
מִגְבַּת (נג"ב)
מִסִּיעִים (נס"ע)
הִזְעֵנוּ (יז"ע)
מִצְּקַת (יצ"ק)

דגש אחרי מוספית תחילית מעיד על היעלמות
פה"פ נ' או י'

חלון מורה
אין למקם מידע

רגע מסבירים...

כה
(כו)

תו
ת'ספר

יודה
ויודית

מאתיים

יפלו	←	*ינפלו	נפ"ל
מגבת	←	*מנגבת	נג"ב
מסיעים	←	*מנסיעים	נס"ע
הזענו	←	*הזענו	זד"ע
מצקת	←	*מיצקת	יצ"ק

חלון מורה
אין למקם מידע

- ✓ השורש
- ✓ המוספיות
- ✓ הדגש החזק

מתחלפות בנטייה

אחרי התחליות מעיד על היעלמות פה"פ

על פי רוב, פה"פ החסרה היא נ'

דגש באות צ' מעיד על הידמות פה"פ ו'

ללטף חד קרן. **מָתָר**
 { **מֵתָר**
מִתָּר
 נת"ר

אל **תִּגַּע** בחפץ חשוד.
 { **תִּגַּע**
תִּגַּע
 נג"ע

בסתיו העץ **מִשִּׁיר** את עליו.
 { **מִשִּׁיר**
מִשִּׁיר
 נש"ר

חלון מורה
 אין למקם מידע

- ✓ אֹתוֹת הַשּׁוֹרֵשׁ
- ✓ הָאוֹתוֹת הַמוֹסְפִיּוֹת מִתְחַלְפוֹת בְּנִטְיָה
- ✓ דָּגֵשׁ חֶזֶק אַחֲרֵי הַתְּחִילִית מַעֲיֵד עַל הַיַּעֲלָמוֹת פֶּה"פ נִי
- ✓ דָּגֵשׁ חֶזֶק בְּאוֹת צ' אַחֲרֵי מוֹסְפִית מַעֲיֵד עַל הַיַּעֲלָמוֹת פֶּה"פ י' (*חוּץ מֵהַשּׁוֹרֵשׁ נִצ"ל + הַשּׁוֹרְשִׁים יִז"ע וִיז"ם)

אִסוּר לְהַצִּית יַעֲרוֹת.

לְהַצִּית

יִצ"ת

בְּהַצִּית

הַצֵּעַ לִי לִשְׁחַק בְּמַחְזָמֵר.

הַצֵּעַ

יִצ"ע

בְּהַצֵּעַ

*הַצִּילוּ!

הַצִּילוּ

נִצ"ל

בְּהַצִּיל

חֲלוֹן מוֹרָה
אֵין לְמַקָּם מִידַע

- ✓ אותיות השורש
- ✓ האותיות המוספיות מתחלפות בנטייה
- ✓ דגש חזק אחרי התחילית מעיד על היעלמות פה"פ נ'
- ✓ דגש חזק באות צ' אחרי מוספית מעיד על היעלמות פה"פ י' (*חוץ מהשורש נצ"ל + השורשים יז"ע ויז"ם)

נעים מאוד **לְהַכִּיר** אתכם.

נכ"ר { לְהַכִּיר
גַּכִּיר

קשר בהקדם. **אָצַר**

יצ"ר { אָצַר
יָצַר

עדיף **לְזַם** מאשר **לְהַגְרֹר**.

גר"ר { לְהַגְרֹר
גַּגְרֹר

יז"ם { לְזַם
יָזַם

חלון מורה
אין למקם מידע

✓ אותיות השורש

✓ האותיות המוספיות מתחלפות בנטייה

✓ דגש חזק אחרי התחילית מעיד על היעלמות פה"פ נ'

✓ דגש חזק באות צ' אחרי מוספית מעיד על היעלמות פה"פ י' (*חוץ מהשורש נצ"ל + השורשים יז"ע ויז"ם)

נעים מאוד **לְהַכִּיר** אתכם.

נכ"ר { לְהַכִּיר
גִּּמְכִיר

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אָחָיו וַיִּכְרֶם וַיִּתְּנֵם **נְכָר** אֲלֵיהֶם (בראשית מ"ב, ז)

נכ"ר

חלון מורה
אין למקם מידע

חשבו על שורשים נוספים בעברית
אשר מבטאים בו זמנית פעולה והיפוכה

חשבו על שורשים נוספים בעברית אשר מבטאים בו זמנית פעולה והיפוכה

נכ"ר – להכיר לעומת להתנכר
שר"ש – להשריש לעומת לשרש
בר"א – לברא לעומת לברא
חש"ל – נחשל לעומת מחשל

- ✓ אותיות השורש
- ✓ האותיות המוספיות מתחלפות בנטייה
- ✓ דגש חזק אחרי התחילית מעיד על היעלמות פה"פ נ'
- ✓ דגש חזק באות צ' אחרי מוספית מעיד על היעלמות פה"פ י' (*חוץ מהשורש נצ"ל + השורשים יז"ע ויז"ם)

חלוץ מורה
אין למקם מידע

המים בסיר **חמים** מדי.

חם
חמים

הדרדסים **מְגִינִים** על כפרם מפני גרגמל הנורא.

~~הִגֵּן~~
גִּי'ן

דגש באות השנייה מבין שתי אותיות שורש מעיד על הכפלת אות השורש שבה הוא מצוין (גזרת הכפולים)

חלוץ מורה
אין למקם מידע

סיכום ביניים

שתי אותיות שורש ודגש אחרי השמטת תחילית:

- ✓ דגש חזק אחרי התחילית מעיד על היעלמות פה"פ נ'
- ✓ דגש חזק באות צ' אחרי מוספית מעיד על היעלמות פה"פ י' (*חוץ מהשורש נצ"ל + השורשים יז"ע ויז"ם)
- ✓ דגש באות השנייה אחרי התחילית מעיד על הכפלת עיצור השורש

מְאָטִים

אט"ט

מְצִיגִים

יצ"ג

מְטִילִים

נט"ל

חלוץ מורה
אין למקם מידע

האם נועה קירל **מְגִיעָה** לשירות עם הפאוץ' שלה?

תְּגִיעַ/הִגְעַתְם ~~מְגִיעָה~~ ~~מְגִיעָה~~ **נג"ע**

באיזו יחידה צבאית **הַצְבָּה** נועה קירל?

מְצַבֵּת ~~הַצְבָּה~~ ~~הַצְבָּה~~ **יצ"ב**

לאחרונה **הַתְגַּיְסָה** נועה לצה"ל וכעת היא **נְמַצֶּאת** בטירונות.

מְתַגַּיֶּסֶת ~~הַתְגַּיְסָה~~ ~~הַתְגַּיְסָה~~ **גי"ס** תְּמַצֶּא ~~נְמַצֶּאת~~ **מצ"א**

בעתיד **יְחַלּוּ** אומנים נוספים את שירותם הצבאי.

יְחַלּוּ ~~יְחַלּוּ~~ ~~יְחַלּוּ~~ **חל"ל**

צילום: צוות מתגייסים מיטב, יחסי ציבור

י' או ו' נחות (אימות קריאה) אחרי מוספית תחילית הן
פה"פ בגזרת נפ"י/ו

הוֹרִיד
הוֹרִידְנוּ
~~הוֹרִיד~~
יִרְדּוּ

מוֹבְלִים
הוֹבֵל
~~מוֹבְלִים~~
יִבְלִי

נוֹלְדוּ
יִלְדוּ
~~נוֹלְדוּ~~
יִלְדוּ

תִּישְׁנוּ
יִשְׁנוּ
~~תִּישְׁנוּ~~
יִשְׁנוּ

חלון מורה
אין למקם מידע

✓ דגש חזק אחרי התחילית מעיד על היעלמות פה"פ נ' או י'.

✓ דגש חזק באות השנייה של השורש (מבין שתי אותיות שורש) מעיד על הכפלת העיצור הדגוש.

✓ י/ו' נחות אחרי המוספית הן פה"פ

▪ חלומו של תומר **מַמֵּשׁ**, והוא **מְקַרְף** בתרגילים לניתוח פעלים.
מַמֵּשׁ \ מַמֵּשׁ מַמֵּשׁ הַקְרַף \ הַקְרַף הַקְרַף נַקֵּרַף

▪ הַמְרַנֵּנוּ ששהשבתה תימשך, וְהַצֵּעֵנוּ לזחות את בחינות הבגרות.
מְהַמְרֵן \ מְהַמְרֵן הַמְרֵן מְצַעֵן \ מְצַעֵן הַצֵּעֵן יַצֵּעַ

▪ נֹדַע לי כי דובוני אכפת לי **יוֹשִׁיעוּ** אותנו ממחלות ומגפות.
נֹדַע \ נֹדַע יֹדֵעַ הוֹשִׁיעַ \ הוֹשִׁיעוּ יוֹשִׁיעַ

חלוץ מורה
אין למקם מידע

תודה על ההקשבה!

בריאות טובה